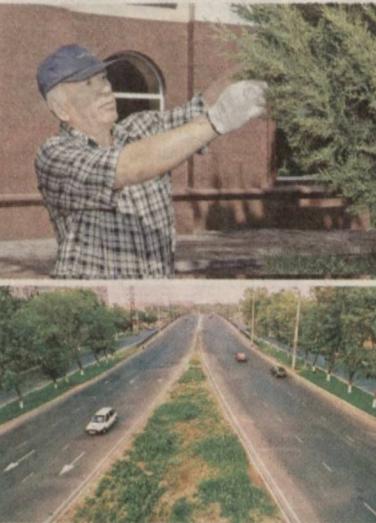

Ўлкамизда баҳор нафаси

(Давоми. Баши 1-бетда)

Ҳашар сўзи – асли, кўпчилик, жамоа маънолари ни англатади.

Бухоро, Самарқанд, Хива, Шахрисабз, Кўқон ва Тошкент шаҳарларидаги неча-неча юз йиллардан бери қад ростлаб турган қадимий меморий обидаларимиз жозибасига маҳлиё бўлган хорижий сайёхлардан бири:

Бу иморатлар қандай бунёд этилган? – деб сўрабди.

Ҳалқимизнинг эзгу мақсадлари рўёби учун ҳашар ўйланып, албатта, – дея жавоб бериди тарихи мутахассис.

Бу – масаланинг бир жиҳати. Ҳалқимиз тарихининг ҳашар билан бевосита боғлиқ иккичи бир тарафи ҳам бор.

Аср-асрлар мобайнида ҳалқ минг-минг чақирилар келадиган қанчадан-қанча ариқ ва анҳорларни кўли билан қазиган. Кейин ҳар йили айнан ҳашар йўли билан тозалаб, сувнинг равон оқишига тайёрлаб кўйган.

Катта Фарғона канали, Тошкент канали, Каттакўрон сув омбори ва бошқа иншоотлар ҳам XX асрдаги ҳашар натижасидир.

Истиқлол йилларида Юртбошимизнинг раҳнамолиги, ташабуслари билан кенг бунёдкорлик ва эзгу ишлар амалга оширилди. Шу йиллар давомида ҳашар тамоман ўзгача мазмун ва мояхият касб этганига ҳаммомиз гувоҳимиз. Биргина пойтактадиги бевосита ҳашар куввати ёрқин намоён бўлган ҳолатларни эсга олайлик. 2000 йили Тошкентнинг Юнусобод даҳасига қарашли Бўзсув канали соҳилидаги Алвастикўприк деб ном олган жарлик ўрнида «Шаҳидлар хотириси» хиёбони, кейинчалик шу номда музей ва жамгарма ташкил этилди. Чунки, 1938 йил кузидаги худди, шу ерда Ватанимиз озодлиги йўлида жонғидо килган кўплаб бегунон зотлар отиб ташланган.

Мазкур мажмуани бунёд этишдаги эзгу ишларда ҳалқимизнинг мохир усталари, шаҳарнинг кескаю ёш фуқаролари – маҳаллаларнинг отахону онахонлари, зиёдлар, муаллимлар иштирок этди.

...Бўзсув узоқдан оқиб келиб, маҳмужа ёнида гир айланади ва яна ўз йўлида давом этади. Бу эса кишида худди сув ҳам ана шу улуғ зотларга таъзим бажо айлётгандек, уни зиёрат қилиб ўтётгандек тасаввур ўйтодади.

Ёки 2007 йили Тошкентнинг Эски шаҳар қисмидаги Ҳазрати Имом мажмуаси ҳам айнан ҳалқининг узоғдан ҳолда, дил амри билан умум ишга кўшган меҳнати эвазига тез фурсатларда қад ростлаганини таъкидлаш мумкин.

Бу иккак макон қисқа бир даврда ҳалқимизнинг мукаддас зиёратгоҳларига айланиб улгурди. Ҳар куни бу ерлардан меҳмонлар қадами аrimайди. Мустакилларигиз, бугунги озод кунларимизнинг қадрига этиш учун ҳам ҳар доими ҳар биримиз бу ерларни зиёрат килишимиз керак.

Ана шунда кўлга киритган мустақилларигиз мояхияти, улуғлангаштаган қадриятларимизни янада тेरароқ англаймиз, эркинлик ўз-ўзидан кўлга кирманини яхши тушунамиз...

Ҳашар аввал замонлардан умумхалқ кўмакини аংглатиб келган. Кимнингdir кўнглидан: «Хосил йиғим-терими ҳам пиллани йигитшириб олиш ҳам ана шундай кўпчиликнинг биргалиши мөнхат қилиши оқали амалга оширилади-ку, улар ҳам ҳашарми?» – деган ўринилав сабон ўтиши мумкин. Албатта, булар ҳам ҳашарнинг бир кўриниши. Шунинг учун йиғим-терим палласида ёрдам учун дехқоннинг оғирини енгил килганларни ҳашарчилар деймиз.

Ҳашарни узбек тарихида ҳар биримизни ташабуслар, дўстларнинг бир ёқадан бош чиқариб кўмак беришлари ҳам ҳалқимизга хос бўлган азалий одатиди.

Чинакам ҳашар беминнат ёрдам, бетаъма меҳнати билдиради.

Ҳашарнинг кўпчилик бўлиб бирор ишга киришишдан асосий фарқи – унинг замирода чина-кам мурувват ётгани.

Мустакиллик кўлга киритган мустақилларигиз бўллими Ободонлаштириш ва тозалик ойлиги давомида ҳар бир оила 4 – 5 тадан мевали дарахт кўчати экиш ташаббуси билан чиқди ва буни амалга оширишга киришилганини маълум қилди. Кандай эзгу ташабbus!

Ҳашар ичкарисидаги ховлилар, уйлар атрофидаги томорқачалар ва иссиқхоналарда йил бўйи қанча дехқончилик маҳсулотлари етиширилаётганини ҳеч ким ҳисоблаб чиқмаган бўлса керак. Шаҳар шароитида бу қадар катта микдорда дехқончилик маҳсулотлари етишириланган макон ҳам кам топилади. Тошкент азалдан дехқон шаҳар бўлган. Ўтган асрларда аксари оиласалар ёзда шаҳар атрофидаги дала боғларида яшаб, дехқончилик қилган, қишида хов-

шер ўша иморатни тикилаш ҳусусида кўп замхўрлиги бўлганидан ҳар куни шу шарофатли манзилга ташриф буюар, кўп кунлари этакни белга қистириб, ёлланган ишчилар каби, усталарга фиш олиб берарди ҳамда бошқа юмушларни киради...

Қарангки, улуғ мутафаккиримиз бизга, ҳашар ҳашардай бўлиши керак, деб уқтираётгандек.

Ободлик

«Шу азиз Ватан – барчамизники!» – деган шиорнинг туб моҳияти, яъни тагзаминида: «Модомики, шу азиз Ватан – барчамизники бўлса, демак, у ҳар биримизники, шубҳасиз, бевосита менини ҳам», – деган теран маъно ётади. Бу эса шу Ватан фарзанди бўлган ҳар бир инсон онг-шурни, қалбида, шу юрт равнаки, ободлиги учун мен ҳам шахсан ва бевосита масъулман, деган фикр ўғотади, айнан ана шу туйғи кишини ишга, меҳнатга, яратишга, бунёдкорликка унайди.

Ҳар биримиз кўнглимида: «Ҳамонки, шу туркота туғилган, унинг ноз-неъматларидан баҳраманд бўлаётган, ҳавосидан тўйиб нафас олиб, сувидан ичаётган эканмани, мен ҳам шуни оқлашим, унинг ривожига хисса қўшишим керак», – деб ўлашибимиз зарур.

Шаҳримиз янада гўзал ва озода бўлсин

ОБОДЛИК КЎНГИЛДАН БОШЛАНАДИ

Шундай деймиз-у, беихтиёр яна ҳазрат Алишер Навоий даҳосининг кучи билан тамоман охори бир тарзда когоғза тушган мана бу сатрлар ёдга келиб, бизни ҳаракатга, ишга, меҳнатга ундангандай бўлади:

Тумх ерга кириб, чечак бўлди,
Курт жондин кечиб, ифак бўлди.
Лола тумхима гайратинг йўқму?
Пилла куртича ҳимматинг йўқму?

Улуғ шоир далолат қиляптики, уруг ерга кириб, қўкариб, чечак, яъни гулга, курт жонидан кечиб, охири пилллага айланади, пилладан эса ишак тўклиди. Ана шундан киёс олиб, лирик қаҳрамон ўзиға-ўзиғ: «Лоланинг уруғичалик ғайратинг йўқуми, ишак куртичалик ҳимматинг йўқуми?» – деб ишага ғоғлайди.

Мантиқийликни қарангки, уруг ҳам баҳорда ерга кадалади, ишак қурти ҳам баҳорда бокилиади.

Бу даъват асрлар ўтиб, бутун ҳалқни – ҳаммамизни ҳаракатга, меҳнатга, яратишга ундан турбиди.

Истиқлол йилларида иккак ҳаримати сўз пайдо бўлди. Шу иккисини яна бир карга тақорларга айтиб олди, токи ҳар биримиз юртимиз ободлигига хисса қўшайлик:

**Ободлик кўнгилдан бошланади!
Ободлик маҳалладан бошланади!**

Қўчат экинг, боғ яратинг

Тўкинлик бор жойда фаронвонлик таъминланади. Азиз Ватанимизнинг ҳар бир қарич ери ризрўз яратиш учун олтиндан киммат бойлик ҳисобланниши ҳаммамиз ҳам тўлиқ ҳис этамиз?

Тошкент – қадим-қадимлардан боғ-роғлар макони бўлиб келган. Буни исботлаш учун узоққа боришининг кераги йўк. Шаҳримиз жойномларидаги Чилонзор, Олмазор, Бодомзор, Ўрикзор, Себзор («себ» – «олма» маъносини билдиради), Мевазор деган сўзлар ўтган асрларда ҳозирги шаҳримиз худудида қандай боғлар бўлганини шундокнина айтиб турбиди.

«Маҳалла» жамғармасининг Олмазор тумани бўллими Ободонлаштириш ва тозалик ойлиги давомида ҳар бир оила 4 – 5 тадан мевали дарахт кўчати экиш ташаббуси билан чиқди ва буни амалга оширишга киришилганини маълум қилди.

Бу хайрия тадбирларини ўтказишидан кўзланган асосий максад – ҳудудларни ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш, муҳтожларга ҳиммат кўрсатиши. Яна ўша кадимдан келётган оқилюна гап: шу ҳудудда яшайсанни, унинг ободонлиги учун, ҳамма қатори, айнан сен ҳам мансулсан, муҳттарам ватандош!

Бу юксак инсоний туйғу ҳеч биримизни ҳеч қаҷон тарк этмаслиги керак.

Ҳашарларимиз ҳар биримизнинг кўнглимида юртга меҳр, юртшоғи мурувват туйғусини камолга етказин.

Хар 100 жардидаги Ҳондамирнинг «Хулосат ул-ахбор» китобидаги Хирот биноларидан бирини таъмирлашга бош-қош бўлган 57 ёшли Алишер Навоий ҳакида ёзилган мана бу сатрларни бетаъсир ўкиши кийин: «Хайру саҳоватли бинокор амир Али-

лига қайтиб, хунармандчилик, савдо ва бошқа фаолият билан шугулланган. У шуниси билан ҳам Шаркнинг бошқа шаҳарларидан ажralиб турди.

Тошкент шаҳрида экилган кўплаб дарахтлар маҳсус сугорилмасдан ҳам кўкариб, хосил бераверади. Шаҳар худудида ўсиб ётган кўплаб ёнғоқ, жиҳада, ўрик дарахтларини ким маҳсус сугоради?

Амалда шаҳар ҳудудининг ўзида хозиргидан бир неча карра кўп қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари, жумладан, мева-чева етишиши мумкин.

Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Республика Президентининг «Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариши кенгайтириш ва ички бозорни тўлдириш юзасидан қўшимча чора-таддиллар тўғрисида» 2009 йилининг 26 январидаги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг «2011 йилда мева ва сабзавот, картотшка, полиз экинлари ва узум маҳсулотлариридан ғойдаланиш ва ишлаб чиқаришинг истиқболи параметрлари тўғрисида»ги қарорлари Тошкент шаҳriga ҳам бевосита тегиши.

Худди шу маҳсадда ўтган йил октябрда Тошкент шаҳри ҳокимлигининг «Тошкент шаҳри ахолисининг озиқ-овқат маҳсулотларирига бўлган эҳтиёжларини баркарор таъминлашга қаратилган қўшимча чора-таддиллар тўғрисида»ги қарорлари Тошкент шаҳriga ҳам бевосита тегиши.

Худди шу маҳсадда ўтган йил октября Тошкент шаҳри ҳокимлигининг «Тошкент шаҳри ахолисининг озиқ-овқат маҳсулотларирига бўлган эҳтиёжларини баркарор таъминлашга қаратилган қўшимча чора-таддиллар тўғрисида»ги қарорлари Тошкент шаҳriga ҳам бевосита тегиши.

Узумнинг қаттиқ ёки юмшоқлиги, ширин ёки нордонлиги бир хил бўлса, оқи қорасидан яхшиор.

Олма юракка қувват беради, меъданни ҳам кучайтиради. Иштаҳаси пастилар олмани ҳамир ичидан пишириб, истемол килиши керак. Олма талқони юракни кувватлантиради.

Ўзумнинг қаттиқ ёки юмшоқлиги, ширин ёки нордонлиги бир хил бўлса, оқи қорасидан яхшиор.

Курмо деганда бир пайтлар факат исиск мамалатлардан келадиган ўрикка ўшаш жигарранг кичик мевани тушунар эдик. Катта-катта бўлиб пишириб, истемол орнадиган йўқ. Аммо у бу ери жуда хоҳлади.

Олимпийнинг хуласасига кура, хурмо мия томирларининг ишланиши яхшилайди. Чунки таркибида шунгага керак бўладиган фосфор, кобальт, мис ва бошқа шу каби моддалар бор-да. Энг мумхим, бу мева ўзида кўп микроэлементлар, жумладан, организм учун ишерлиқ ҳисобларни кимасини ишлаб чиқарли парметрлари тўғрисида»ги қарорлари Тошкент шаҳriga ҳам бевосита тегиши.

Бу неъмат парҳез таом сифатида қон айланиси тизимишни яхшилайди. Жигар, ўт ўйлари шамоллаганда, дармонсизликда жуда аскотади. Бу жуда тўйимли мева. Унда 70 фоиз қанд, 1 фоиз ё, 3 фоизгача оқисл ва кўп микрорада С витамиин бор.

Ёнғонки айтмайсизми? Бу дарахт учун Тошкентдан зўр жой бўлмаса керак ҳам деб ўйлайсан к

